

2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 5 квітн. 2001 р. № 2341-III із змінами, внес. згідно із законами України: за станом на 10 листоп. 2018 р. № 2599-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 2 грудн. 2010 р. № 2755-VI із змінами, внес. згідно із законами України: за станом на 25 листоп. 2018 р. № 2611-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

4. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації: лекції / О. В. Ус. – Харків: Право, 2018. – 368 с.

Сероветник В.С.

слухач магістратури,

*Навчально-науковий інститут заочного та дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ*

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ЗА СТАТТЕЮ 373 КК УКРАЇНИ
«ПРИМУШУВАННЯ ДАВАТИ ПОКАЗАННЯ»**

Україна прагне стати повноцінним членом європейського співтовариства. Саме тому вдосконалення кримінального законодавства є одним з основних завдань, що стоять перед законодавцем. Одночасно, це стане гарантуванням прав та свобод громадян, підвищить рівень судочинства та довіри суспільства до правосуддя у нашій країні. У цьому контексті питання кваліфікації діянь передбачених ст. 373 КК України «Примушування давати показання» набуває ще більшої актуальності.

Відповідно, при здійсненні правосуддя в сфері кримінального судочинства досить широко застосовується правомірний примус. Однак в ряді випадків дії представників влади виходять за рамки правомірності, порушуючи при цьому права і свободи громадян, залучених до кримінального провадження. Стаття 63 Конституції України закріплює, що особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів [1].

Однак, наявність статті у Кримінальному кодексі України (далі – КК України) свідчить про практику застосування неправомірного примусу та порушення конституційних прав громадян.

Проблеми кваліфікації діянь за ст. 373 КК України стали предметом досліджень багатьох науковців, зокрема Н. Ю. Алексєєвої, М. І. Бажанова, О. О. Вакулик, В. О. Жиліної, В. В. Кончаковської, Д. Г. Михайленко, А. А. Музики та інших.

Цікаво, що спеціальна норма, яка передбачає відповідальність за примушування давати показання, з'являється у КК УРСР 1960 року (ст. 175).

У чинному КК України ця норма була відтворена в незмінному вигляді, з подальшими уточненнями, які на жаль не усунули проблеми при кваліфікації діянь на практиці.

До Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини постійно надходять повідомлення стосовно неправомірних дій працівників поліції, з яких третина стосується катувань, жорстокого та нелюдського поводження. Надходять такі звернення і в міжнародні організації. Протягом останніх років Європейський суд з прав людини виніс близько 20 рішень щодо України, у яких констатував порушення ст. 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод щодо заборони катувань. Значна частина цих рішень (наприклад, «Савінов проти України» від 24.03.2016 р. [2], «Поміляйко проти України» від 17.01.2017 р. [3]) стосувалися саме жорстокого поводження працівників правоохоронних органів із особами-заявниками та неефективного розслідування їх повідомлень про застосування працівниками поліції різного роду насильства.

Обов'язковою умовою відповідальності згідно з ч. 2 ст. 373 КК України є вчинення зазначених у ній дій за відсутності ознак катування. Якщо примушування давати показання здійснювалося шляхом катувань, відповідальність настає за сукупністю злочинів, передбачених ст. 127 та ч. 2 ст. 373 КК України.

Деякі науковці вважають недоцільним присутність у диспозиції статті словосполучення «за відсутності ознак катування» (О. О. Вакулик) [4, с. 13]. В. В. Кончаковська не бачить необхідності дублювати поняття (катування, знущання і насильство), розмежовуючи їх у різних кримінально-правових нормах. А тому зміни 2008 р. до ст. 373 КК ставлять під сумнів правильну кваліфікацію діянь, на думку дослідниці. Адже наведене дозволяє зробити висновок, що вчинити злочинні діяння, передбачені ч. 2 ст. 373 КК, не вчинивши діянь, що передбачені ч. 1 ст. 127 КК, неможливо. А тому слова «за відсутності ознак катування» у ч. 2 ст. 373 є зайвим [5, с. 159].

Видається, що у випадку коли спеціальний суб'єкт з метою отримання показань застосовує насильство, яке переростає у катування, доцільно кваліфікувати діяння за сукупністю злочинів. Однак, варто розглянути можливість внесення змін до ст. 373 КК України, та доповнити її частиною третьою, яка б визначала санкцію для спеціального суб'єкта за катування для отримання показань. Д. Г. Михайленко також пропонує включити до кваліфікуючих ознак катування (ч. 2 ст. 127 КК) вчинення його службовою особою з використанням свого службового становища [6, с. 7].

Проблемою при кваліфікації діяння становить і відсутність кваліфікуючої ознаки «групою осіб». Вчиняти незаконні дії, знущання, застосування насильства можна і групою осіб, однак ст. 373 не містить такої кваліфікуючої ознаки, хоча таке діяння містить більшу суспільну небезпеку.

Під час знущання, застосування насильства потерпілий може загинути або отримати тяжкі тілесні ушкодження. На нашу думку, під час вчинення зазначених дій визначеними суб'єктами суспільна небезпека в рази вища, а тому кваліфікація за сукупністю злочинів не є доречною. Спеціальний суб'єкт

розглядуваного злочину має захищати потерпілих, сприяти розкриттю злочинів, а коли він сам порушує закон, вчиняє дії, які призводять до викривлення істини у справі та навіть загибелі особи, покарання має бути більш суворим і не охоплюватися сукупністю статей КК України.

Частина 1 ст. 373 КК України визначає наступних спеціальних суб'єктів злочину: прокурор, слідчий або працівник підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність [7]. Однак, шляхом незаконних дій примусити давати показання може і спеціаліст, свідок чи експерт, які також є учасниками кримінального провадження. Такі діяння можуть бути здійснені під час проведення інших слідчих дій, або у залі суду.

Потерпілий від злочину у диспозиції не визначений. Законодавцем вказано, що незаконні дії вчиняються «при допиті». Тобто, кваліфікувати діяння за ст. 373 КК України можливо лише при допиті, як слідчій дій. На нашу думку, даний злочин може бути вчинений не лише під час офіційного допиту. Більше того, злочинний вплив на допитувану особу скоріш всього буде вчинений до проведення допиту для отримання вже в ході слідчої дії потрібних злочинцям показань.

Отже, питань до кваліфікації діянь передбачених ст. 373 КК України чимало. На нашу думку, цей злочин несе в собі велику суспільну небезпеку, яка не в повній мірі відображена у санкціях статті. Врегулювання проблемних питань має на меті не тільки покарання винних, а й встановлення належного рівня довіри суспільства до правоохоронних органів, підвищення рівня правосуддя в країні. Не варто забувати і про психологічні наслідки для потерпілих від злочину, і одночасно робити висновки про рівень професійної деформації спеціальних суб'єктів, що вчиняють ці злочини.

Виходячи з аналізу проблем кваліфікації діянь за ст. 373 КК України вважаємо нагальними для вирішення наступні питання для закріплення їх у ст. 373 КК України:

1. Відповідальність за вчинення злочину групою осіб.
2. Відповідальність за вчинення злочину, який матиме наслідком тяжкі тілесні ушкодження або смерть потерпілого.
3. Визначення питання про ознаки катування: включення їх у ст. 373 КК України або визначення у ст. 127 України відповідальності для спеціального суб'єкта.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 року (редакція станом на 30.09.2016 року) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Рішення у справі «Савінов проти України» (Заява № 5212/13) від 22.01.2016 року [Електронний ресурс] // сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b22.
3. Рішення у справі «Поміляйко проти України» (Заява № 60426/11) від 11.02.2016 року [Електронний ресурс] // сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b28.

4. Вакулик О. О. Кримінально-правова характеристика примушування давати показання: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук / О. О. Вакулик. – Київ, 2011. – 20 с.

5. Кончаковська В. В. Тлумачення поняття «примушування» у контексті ст. 373 кримінального кодексу України / В. В. Кончаковська // Право. Серія 18. Економіка і право. – 2015. – Вип. 28. – С. 158-163.

6. Михайленко Д. Г. Кримінально-правова характеристика катування / Михайленко Д. Г. // Часопис Академії адвокатури України. – 2011. – № 13. – С. 1–9.

7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

Чумакова Н.С.

студентка,

Сєвєродонецький інститут

ПрАт «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Протягом усього існування України, як незалежної держави, питання протидії корупції залишається досить актуальним у всіх сферах діяльності, як органів державної влади так і органів місцевого самоврядування. Але до теперішнього часу переломного моменту та зменшення корупційного самочинства досі не досягнуто. Систематичні прояви корупції досить міцно укорінилася у свідомість громадян, як один із способів використання працівниками державної влади своїх владних повноважень.

На даний час в Україні існує декілька суб'єктів протидії корупції які мають свою сферу діяльності:

- Генеральна прокуратура України (ГПУ);
- Національна поліція України (НПУ);
- Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК);
- Національне антикорупційне бюро України (НАБУ).

Але, не дивлячись на окремі позитивні приклади, їм так і не вдалося сформувати діючу антикорупційну систему, яка б могла зменшити негативний вплив корупції на життєздатність суспільства та всієї держави в цілому. Згубність корупції в Україні настільки сильна, що навіть на законодавчому рівні її закріплено як загрозу національній безпеці та демократичному розвитку держави [1]. Все це викликає необхідність формування нової антикорупційної політики з урахуванням недоліків попередніх років.

Проаналізувавши стан запобігання і протидії корупції в Україні слід зазначити, що вона проявляється перш за все у формі зловживання у структурі органів державної влади. Процес запобігання корупції уповільнюється, тому що населення нашої держави розглядає корупцію, як можливість «прискорення» вирішення власних питань, таким чином виправдовують таку поведінку. Більшість громадян не вірять у реальну можливість відстояти свої